

PRINT CSALÁDI LAP - 2016. 12. 02. (26,27. OLDAL)

Egy viszonzhatatlan ajándék

Csombok Zsuzsanna

Buddha szerint az egészség a legnagyobb ajándék. Karácsony közeledtével azonban erről mégis valahogy megfeledkezünk, és igyekszünk a legszebb, legdrágább, legnagyobb ajándékot megvenni szeretteinknek. De van, amit nem kaphatunk meg a boltban, nem vásárolhatunk meg pénzért. Olyan ajándék, amely sokak számára nemcsak egy meglepetés, hanem maga az élet.

Mi történe velünk, ha egyszer csak az egyik szervünk leállna, és nem működne tovább? Ha megtudnánk, hogy ahhoz, hogy tovább élhessünk, egy idegen ember testében lévő szervre lenne szükségünk? Egy olyan ajándékra, amelyet soha nem felejtünk el, és soha nem tudunk viszonzni. Magyarországon megközelítőleg ezer beteg vár jelenleg is valamilyen szervre.

Feltételezett beleegyezés elve

A szervdonációról nem sokat lehet hallani, illetve azt sem feltétlenül tudja mindenki, hogyan működik. Ki lehet egyáltalán donor? Milyen szerveket transzplantálnak? Melyik a „legkeresettebb” szervtípus? A donációról és minden ezzel kapcsolatban felmerülő kérdésről beszélgettünk Mihály Sándorral, az Országos Vérellátó Szolgálat, Szervkoordinációs Iroda Igazgatójával. „Magyarországon a feltételezett beleegyezés elve érvényesül. Amely azt jelenti, hogy ha valaki életében nem tiltakozott írásos formában az ellen, hogy halála esetén szerveit el lehessen távolítani transzplantációs céllal, akkor azok eltávolíthatók. A magyar lakosság döntő többsége felajánlaná szerveit átültetési célokra halála után, de ennek ellenére még mindig jelentős a témával kapcsolatos ismeret hiány. Nagy szükség van arra, hogy családi beszélgetések során megismerjük egymás véleményét, mert családtagjaink adakozó szándékú végakarátát így vissza tudjuk idézni, és tiszteletben tarthatjuk, amikor az szükségessé válik. Tudnunk kell, hogy az életmentő szervátültetésekhez szerveket adományozó donorok kellenek, ezért a személyes döntésünk, valamint annak megbeszélése nem csupán egy lehetőség, hanem annál sokkal több: felelősség.”

A második születésnap

Tóth Roland 2013. augusztus 2-án kapta meg új tüdejét. Minden évben úgy tekint erre a napra, mint a második születésnapjára. „A cisztás fibrózis nevű genetikai betegséggel születtem, amely elsősorban a tüdőszöveteket teszi tönkre. Nekem végül olyan súlyossá vált az állapotom, hogy a tüdőátültetés maradt az egyetlen megoldás.” A várólistára kerülés azonban rengeteg tényezőtől függ, például attól, hogy életmentő vagy életminőségjavító szervátültetésre van-e szükség. „A vese és a hasnyálmirigyátültetés életminőségjavító szervátültetés. Ez azt jelenti, hogy azért, mert még nem történt meg a transzplantáció, attól a beteg még nem hal meg, csak rosszabb minőségben éli az életét – mondja Mihály Sándor. – Ma Magyarországon átlagosan három és fél évet kell várni egy vesére. A máj, szív és tüdő átültetés azonban életmentő műtét, ezért amikor a beteg felkerül a várólistára, akkor a páciens várható körülbelüli élettartama egy év.” Rolandnak három és fél hónap várakozás után érkezett meg a jó hír, hogy megtalálták a neki legmegfelelőbb szervet. „Hajnali négykor hívtak fel Bécsből, hogy megvan az új tüdőm, egy órával később pedig megérkezett értem a mentő.

Délben már a bécsi kórházban feküdtem, ahol rengeteg tesztet végeztek, hogy megbizonyosodjanak róla, semmilyen fertőzésem sincs. Délután egykor betoltak a műtőbe, ahol nyolc és fél órát töltöttem. Hajnali kettőkor ébredtem fel, ekkor már kiszedték belőlem a lélegeztető csövet, és innentől kezdve tulajdonképpen már az új tüdőmmel lélegeztem.” Roland számára a transzplantáció életmentő beavatkozás volt, amelyet hosszú felépülési idő követett. Kétszer indult el a szervezetében a kilökődési folyamat, ezt azonban sikerült megállítani.

Roland mindent megtett, hogy megkaphassa az új szervét, és minden ezzel kapcsolatos előírást betartott.

„A műtét előtt már olyan rossz állapotban voltam, hogy egész nap oxigént kaptam, ahhoz is szükségem volt rá, hogy egyáltalán fel tudjak kelni.

Egész egyszerűen már abban elfáradtam, hogy reggel felébredtem. Amint megtudtam, hogy fel kerültem a listára, elkezdtem úszni. Természetesen ezt nem úgy kell elképzelni, hogy száz métert leúsztam a medencében, inkább csak lubickoltam. Ez azonban rengeteget segített, mert pontosan azokat az izmokat mozgatta meg, amelyek erősítik a tüdőt és a mellkast. A műtét után hihetetlen volt számomra, hogy már nem kellett a mindennapjaimhoz az oxigénpalack. Jelenleg főiskolán és egyetemen tanulok egyszerre, tag ja vagyok az iskolai röplabdacsapatnak, illetve a Magyar Szervátültetett Röplabda Válogatottnak.

Nem olyan régen pedig elkezdtem teniszezni.”

Kinek adhatom oda?

Hazánkban két módon történhet szervadományozás: élő vagy agyhalott donorból. Mihály Sándor szerint azonban rendkívül fontos, hogy megértsük, mit jelent ez utóbbi fogalom. „Az agy halál az agy működésének végérvényes és visszafordíthatatlan megszűnése, amely halált jelent. A súlyos agykárosodást szenvedett beteg kórházba kerülése után az orvosok mindent meg tesznek, hogy megmentsek az életét, de a törekvések sajnos nem mindig eredményesek.

Amikor ilyen esetben a hozzátartozó bemegy az intenzív osztályra, csak azt látja, hogy dobog a szív, emelkedik a mellkas, ahogy a lélegeztetőgép pótolja a megszűnt légmozgást. Ez megtévesztő lehet, hiszen valójában az agy ekkor már nem működik, a szív sem dobog sokáig. Az agyhalál megállapításától a szív megállásának bekövetkeztéig terjedő rövid időszakban van csak lehetőség szervadományozásra, amíg az átültethető szervek működésének fenntartását a támogatott keringés és oxigénellátás biztosítja.” Szervkivétel ugyanakkor élő donorból is történhet. Ebben az esetben közjegyző által hitelesített beleegyezés szükséges a donor részéről, valamint egy írásos elfogadó beleegyező nyilatkozat a recipiens (a fogadó) részéről. Ezzel az eljárással páros szervünk egyikét lehet adni, vagy páratlan szerv részletét abban az esetben, ha ennek a szervnek vagy szervrészletnek az eltávolítása után a donor egészsége fenntartható. Magyarországon a legtöbbször veseátültetés történik így. Sokunkban felmerülhet a kérdés, hogy mit tehetnénk abban az esetben, ha egyik közeli hozzátartozónknak lenne szüksége valamelyik szervre. Felteszem, mindenki segíteni szeretne a szeretett személynek.

De vajon megtehetjük? Odaadhatjuk az egészséges szervünket például a legjobb barátunknak? Élődonoros átültetés esetében a jogszabály úgy rendelkezik, hogy mindenképp személyes indíttatás szükséges. Testvérek, egyenes ágbeli rokonok vagy a testvér egyenes ági rokona mint kapcsolat kell hogy fennálljon a donor és a recipiens között.

A jogszabály egy további lehetőségként említi még, hogy szoros érzelmi kapcsolat esetén is van lehetőség szervadományozásra. Ebbe a csoportba tartozhatnak házastársak, élettársak, barátok. Ugyan a döntés meghozatala rendkívül fontos, de sok más tényezőt is figyelembe kell venni.

Sokszor ugyanis nem biztos, hogy a mi egészséges szervünk megfelelő a szeretettünk számára.

Például vércsoport eltérés esetén fennállhat a szerv kilökődésének veszélye. Amennyiben az adományozási szándék akkor is fennáll, ha az a hozzánk közel álló személy számára közvetlenül nem lehetséges, egyéb lehetőség is van. „Ilyenkor kell megemlíteni a keresztadonációt – tájékoztat a Szerv koordinációs Iroda igazgatója. – Ez azt jelenti, hogy az átültetés elvégzését akadályozó eltérés esetén kell keresni egy másik donor recipiens párt, ahol hasonló a helyzet, és keresztbe tudnak adományozni egymásnak. Ilyesfajta átültetés nem történt még nálunk, mert nagyon kicsi rá az esély az országon belül. Az Eurotransplant segítségével azonban igyekszünk kialakítani egy olyan megállapodást, hogy az együttműködésben álló nyolc tag államon belül lehessen párokat keresni és találni.”

„Tudnunk kell, hogy az életmentő szervátültetésekhez szerveket adományozó donorok kelljenek, ezért a személyes döntésünk, valamint annak megbeszélése nem csupán egy lehetőség, hanem annál sokkal több: felelősség.”

KA:Mihály Sándor, az Országos Vérellátó Szolgálat, Szervkoordinációs Iroda Igazgatója

KA:Tóth Roland

ÍGY ÉLÜNK

Egy viszonzhatatlan AJÁNDÉK

Buddha szerint az egészség a legnagyobb ajándék. Karácsony közelédtével azonban erről mégis valahogy megfeledkezünk, és igyekezünk a legszebb, legdrágább, legnagyobb ajándékot megvenni szeretteinknek. De van, amit nem kaphatunk meg a boltban, nem vásárolhatunk meg pénzért. Olyan ajándék, amely sokak számára nemcsak egy meglepetés, hanem maga az élet.

Mi történne velünk, ha egyszer csak az egyik szervünk leállna, és nem működne tovább? Ha megtudnánk, hogy ahhoz, hogy tovább élheszünk, egy idegen ember testében levő szerve lenne szükségünk? Egy olyan ajándék, amit el sem lehetne felejteni, és soha nem tudunk visszavenni. Magyarországon a legközelebb ezt beteg vér jelenleg kívánomlyan szerve.

Feltételezett beleegyezés elve

A szervdonációról nem sokat lehet hallani, illetve azt sem feltétlenül tudja mindenki, hogyan működik. Ki lehet egyáltalán donor? Milyen szervezet transzplantálnak? Melyek a legkeresettebb? szervtípus? A donációról és minden ezzel kapcsolatosan felmerülő kérdésről beszélgetünk

Mihály Sándorral, az Országos Vértelátó Szolgálat, Szervekkoordinációs Iroda Igazgatójával. „Magyarországon a feltételezett beleegyezés elve érvényesül. Amely azt jelenti, hogy ha valaki életében nem alakozott írásos formában az ellen, hogy halála esetén szerveit el lehessen venni transzplantációs célból, akkor azok elvethetők. A magyar lakosság döntő többsége felajánlani szerveit átültetés céljára halála után, de ennek ellenére még mindig jelentős a témaival kapcsolatos ismeretlenség. Nagy szükség van arra, hogy családi beszélgetések során megismerjük egymás véleményét, mert családtagjaink adakozó szándékú végakaratát így vissza tudjuk idézni, és tisztelhetjük ruhhat-

Mihály Sándor, az Országos Vértelátó Szolgálat, Szervekkoordinációs Iroda Igazgatója

juk, amikor az szükségessé válik. Tudnunk kell, hogy az életmentő szervek átültetésekhez szerveket adományozó donorok kellene, ezért a személyes döntésünk, valamint annak meghozatala nem csupán egy lehetőség, hanem annál sokkal több: felelősség.”

Fotó: 123RF

25 CSALÁDI LAP 2016. december

A második születésnap

Tóth Roland 2013. augusztus 2-án kapta meg új tüdejét. Minden éber úgy tekint erre a napra, mint a második születésnapra. „A cisztás fibrosis nevei genetikai betegséggel születtem, amely elsősrban a tüdőszöveteket teszi szilárdra. Nekem végül olyan súlyosi vált az állapotom, hogy a tüdőátültetés maradt az egyetlen megoldás.”

A várólistára kerülés azonban rengeteg tényező-től függ, például attól, hogy életmentő vagy életminőség-javító szervátültetésre van-e szükség. „A vese és a hasnyálmirigy átültetés életminőség javító szervátültetés. Ez az, jelenti, hogy azért, mert még nem történt meg a transzplantáció, attól a beteg még nem hal meg, csak rosszabb minőségben éli az életét” – mondja Mihály Sándor. – Ma Magyarországon átlagosan három és fél évet kell várni egy vesére. A máj, szív és tüdőátültetés azonban életmentő műtét, ezért amikor a beteg felkerül a várólistára, akkor a páciens várható körülbelüli élettartama egy év.”

Rolandnak három és fél hónap várakozás után érkezett meg a jó hír, hogy megtalálták a neki legmegfelelőbb szervet. „Hajnali négykor hívtak fel Bécsből, hogy megvan az új tüdőm, egy órával később pedig megérkezett: éretem a mentő. Délben már a bécsi kórházban fektedtem, ahol rengeteg tesztet végeztek, hogy megbizonyosodjanak róla, semmilyen fertőzésem nincs. Délután egykor betoltak a műtőbe, ahol nyolc és fél óráig töltöttem. Hajnali kettőkor ébredtem fel, ekkor már kiszédtek beődem a lélegeztető csövet, és innen kezdve tulajdonképpen máz az új tüdőmmel lélegeztem.”

Roland számára a transzplantáció életmentő beavatkozás volt, amelyet hosszú felépülési idő követett. Készen indult el a szervezetebe a kilökődési folyamat, ezt azonban sikerült megállítani. Roland mindent megtett, hogy megkaphassa az új szervét, és minden ezzel kapcsolatos előírást betartott.

„A műtét előtt már olyan rossz állapotban voltam, hogy egész nap oxigént kaptam, ahhoz is szükségem volt rá, hogy egyáltalán fel tudjak kelni. Egész egyszerűen már abban éléadtam, hogy reggel felébredtem. Amint megtudtam, hogy felkerültem a listára, elkezdtem úszni. Természetesen ez nem úgy kell elképzelni, hogy száz métert leúsztam a medencében, inkább csak lubickoltam. Ez azonban rengeteget segített, mert pontosan azokat az izmokat mozgatta meg, amelyek erősítik a tüdőt és a mellkast. A műtét után hihetetlen volt számomra, hogy már nem kellett a mindennapijárhoz az oxigénpalack. Jelenleg

früskölni és egyetemen tanulni élvezem, tagja vagyok az iskolai röplabdacsapatnak, illetve a Magyar Szervátültetési Regisztráció Válogatottjának. Nem olyan régen pedig elkezdtem teniszezni.”

Kinek adhatom oda?

Hazánkban két módon történhet szervadományozás: élő vagy agyhalott donorból. Mihály Sándor szerint azonban rendkívül fontos, hogy megértsük, mit jelent ez utóbbi fogalom. „Az agyhalál az agy működésének végérvényes és visszafordíthatatlan megszűnése, amely halált je

Tóth Roland

lent. A súlyos agykárosodást szenvedett beteg kórházban kettő hét után az orvosok mindent megtesznek, hogy megmentsék az életét, de a törekvések sikeresen nem mindig eredményeznek. Amikor ilyen esetben a hozzátartozó be megy az intenzív osztályra, csak azt látja, hogy delóg a szív, emelkedik a mellkas, ahogy a lélegeztetőgép pötyög a megcsúszt léghozzá. Ez megévezés lehet, hiszen valójában az agy ekkor már nem működik, a szív sem dobog sokáig. Az agyhalál megállapításánál a szív rezgésének hekövetkeztében tehető rövid időnként: van csak lehetőség szervadományozásra, a ritg az átültethető szervek működésének fenntartását a támogatott keringés és oxigénellátás biztosítja.”

Szervátültet ugyanakkor élő donorból is történhet. Ebben az esetben: csöjgyvő írti hitelesített

belegyvezés szükséges a donor részéről, valamint egy írásos elfogadó bejegyzés nyilatkozat a recipiens (a fogadó) részéről. Ezzel az eljárással párhuzamosan egyikét lehet adni, vagy párhuzan szervátültetés abban az esetben, ha ennek a szervnek vagy szervátültetés az elátoltása után a donor egészsége fenntartható. Magyarországon a legtöbbre vesztültetés történik így. Sokunkban felmerülhet a kérdés, hogy mit tehetnénk abban az esetben, ha egyik közeli hozzátartozónknak lenne szüksége valamelyik szerve. Felteszem, mindenki segíteni szeretne a szeretett személynek. De vajon megtehetjük? Codaadhatjuk az egészséges szervünket például a legjobb barátunknak? Élődonoros átültetés esetében a jogszabály úgy rendelkezik, hogy mindenlépp személyes indítással szükséges. Testvére: egyetlen ágbeli tokonok vagy a testvér egyetlen ági rokora mint kapcsolakell hogy fennálljon a donor és a recipiens között. A jogszabály egy további lehetőségrekémli még, hogy szoros érzelmi kapcsolat esetén is van lehetőség szervadományozásra. Előbe a csoportba tartozhatnak házastársak, élettársak, barátok.

„Tudnunk kell, hogy az életmentő szervátültetésekhez szerveket adományozó donorok kellene, ezért a személyes döntésünk, valamint annak megbeszélése nem csupán egy lehetőség, hanem annál sokkal több: felelősség.”

Ugyan a döntés meghozatala rendkívül fontos, de sok más tényező is figyelembe kell venni. Sokszor ugyanis nem biztos, hogy a mi egészséges szervünk megfelelő a szervezete számára. Például vércsoporteltérés esetén fennállhat a szerv elköltésének veszélye. Amennyiben az adományozási szándék akkor is fennáll, ha az a hozzánk közel álló személy számára közvetlenül nem lehetséges, egyéb lehetőség is van. „Ilyenkor kell megemlíteni a keresztadományozást – tájékoztatt a Szervkoordinációs Iroda igazgatója. – Ez azt jelenti, hogy az átültetés elvégzését akadályozó eltérés esetén kell keresni egy másik donor-recipient párt, ahol hasonló a helyzet, és kereszthe tudnak adományozni egymásnak. Ilyenfajta átültetés nem ritka: még nálunk, mert nagyon kicsi rá az esély az országon belül. Az Eurotransplant segítségével azonban igyekeznénk kiakikítani egy olyan megállapodást, hogy az együttműködésben álló nyolc tagállamon belül lehessen pártokat keresni és találni.”

Csombók Zsuzsanna

2016. december CSALÁDI LAP 27

